

guia didàctica

GUITARREJANT

TROBADES A L'AULA

A PARTIR
DE
3 ANYS

producció i management
dmusic.com

Roger de Flor, 291
08025 Barcelona
Tel. 93 207 74 89

A PARTIR
DE
3 ANYS

Trobades a l'Aula

Introducció a l'activitat

L'activitat Trobades a l'Aula està destinada a alumnes d' Educació Infantil i Primària. El nostre objectiu principal és familiaritzar els alumnes amb els diversos instruments musicals d'una forma lúdica i pedagògica. Considerem important que la música es mostri als nens i nenes d'una manera propera, familiar, divertida, i evidentment, com una eina d'aprenentatge per a nous coneixements.

Aquesta proposta permetrà als alumnes apropar-se a la música des de la creació del so, des dels propis instruments, reforçant així el treball que es porta a terme regularment dins de l'aula. Aquesta guia didàctica ajudarà al mestre a presentar i preparar l'activitat, així com a reforçar, durant les classes posteriors, els coneixements adquirits.

Característiques de l'activitat Trobades a l'Aula

Les nostres activitats es basen en la vivència musical, en l'audició activa i la participació dels nens i nenes, i es desenvolupen amb les següents característiques:

- Activitats dissenyades i adaptades a les edats concretes de l'aula.
- Qualitat musical de primer nivell, amb activitats dutes a terme per músics i pedagogs professionals.
- Basades en la necessitat de cobrir uns objectius pedagògics en l'assignatura de música.
- Interacció del professor i la música amb els alumnes.

A PARTIR
DE
3 ANYS

Com introduir l'activitat a l'aula

Al llarg de la guia didàctica es presentaran diverses activitats que ajudaran al professor a establir una metodologia per el treball previ i posterior a l'activitat per realitzar a l'aula.

Aquestes tasques ajudaran a la millor comprensió i aprofitament de l'activitat, així com l'assoliment dels nous coneixement adquirits.

Treball previ

- Establir les bases de coneixement per entendre adequadament els continguts que seran presentats durant l'activitat.
- Despertar la curiositat i l'interès per veure l'activitat i participar-hi.
- Explicar l'actitud correcta que s'espera en una activitat d'aquest tipus mitjançant conceptes com el silenci, l'atenció o la participació.

Treball posterior

- Síntesi i reforç dels contingut didàctics de l'activitat.
- Ampliació dels continguts de l'activitat, mitjançant el visionat de vídeos o la realització de fitxes de treball.
- Valoració sobre el comportament de l'aula durant l'activitat.

Trobades a l'Aula

Descripció de l'activitat

Els músics convidats presenten el seu instrument a l'aula. En el cas que l'instrument estigui integrat en una família musical afí, es mostraran diversos instruments (per exemple: guitarra espanyola, guitarra acústica, guitarra elèctrica, etc).

La classe es planteja com una activitat amena, en què s'intercalen continguts teòrics sobre l'instrument amb continguts i activitats pràctiques que permeten la interacció de tots els alumnes presents a l'aula.

Objectius Didàctics Generals

- Reconèixer l'instrument sonora y visualment.
- Poder classificar l' instrument dins les famílies musicals.
- Reconèixer les qualitats sonores de l'instrument: registre, matisos, expressivitat, estils.
- Conèixer els aspectes històrics i culturals de l'instrument,
- Enriquir l'atenció durant l'escolta i la percepció auditiva.
- Gaudir amb la música en directe d'una manera amable, distesa i pedagògica.

Continguts Didàctics

- Visualització de l'instrument i de la família a la qual pertany el presentat.
- Informació oral i visual sobre aspectes físics i culturals de l'instrument: materials, construcció, forma, variants geogràfiques i històriques.
- Escolta de l'instrument, dels seus registres tímbrics i matisos tècnics.
- Audició de fragments musicals en directe
- Interacció dels alumnes amb l'instrument. Tocar, Provar, Sentir.
- Fitxes específiques per realitzar en el treball posterior a l'aula

Propostes Didàctiques

Trobades a l'Aula- La Guitarra

A continuació desenvolupem una proposta didàctica amb activitats a realitzar de forma prèvia i posterior a l'audició. Els següents apartats serviran per familiaritzar els alumnes i docents amb l'activitat i amb els elements que es trobaran durant la presentació. Finalment es proposen diverses activitats per realitzar de forma subsegüent.

Preparant l'activitat...

Igual que la majoria d'instruments de corda, els orígens de la guitarra es remunten a les antigues civilitzacions de l'Orient Mitjà. No obstant això, i malgrat que es troben diversos instruments que podrien haver evolucionat en el que avui dia coneixem com a guitarra, hi ha molts dubtes respecte a l'origen real d'aquest instrument. Una de les hipòtesis es refereix a la semblança amb les khitaras (cítares) gregues, conformades per una caixa de ressonància i diverses cordes superposades de forma paral·lela que daten aproximadament de l'any 500 aC.

Imatge 1:
Reconstrucció d'una
cítara grega

guia didàctica

GUITARREJANT

Les primeres referències al terme guitarra, es poden trobar a Espanya a partir del segle XIII, en testimonis escrits com El Libro del buen amor, l'Arxipreste d'Hita, però, en no conservar cap imatge, no és possible saber si es refereixen a algun antecedent de la guitarra.

Ja en el segle XVI, en el Renaixement, arriba l'època daurada de dos instruments que sí es relacionen directament amb la guitarra: ens referim a la viola de mà i el llaüt. El llaüt va ser un dels instruments per excel·lència per a la interpretació solista i de música de cambra a Europa, encara que a Espanya, tal com veurem a continuació, va ser suplantat per la viola de mà. Entre alguns dels compositors per a aquest instrument més reconeguts es troben John Dowland o J. S. Bach.

(Vídeo recomanat: <http://www.youtube.com/watch?v=R8P5CTIGadE>)

Imatge 2: Llaüt

La viola de mà. Es tracta de l'instrument que va desplaçar al llaüt en països com Espanya, Portugal, i el sud d'Itàlia, sent el protagonista absolut de la música cortesana al segle XVI. La viola de mà tenia una forma molt similar a la de la guitarra contemporània, comptant fins i tot amb sis ordres de cordes. En les composicions per a vihuela predominava la música d'acompanyament de cançons, sonets, o villancets i cants religiosos, així com obres solistes com les fantasies, tientos, o diferències.

(Vídeo recomanat: <http://www.youtube.com/watch?v=dvDJbf8Jtq8>)

Imatge 3: Viola da mà Renaixentista

Entre els segles XVII i XVIII, l'afició per la música per a guitarra va créixer de tal manera, tant en els ambients populars com aristocràtics, que va afavorir la creació de diverses escoles de lutheria i la creació d'una indústria de construcció de guitarres. És en aquesta època que la guitarra pren la forma gairebé definitiva que tindrà en el segle XX, amb la seva silueta característica de vuit o sis cordes, el que a més va propiciar la interpretació d'un repertori més complex. Un dels guitarristes de més rellevància va ser el català Ferran Sor (1778-1839), que va estudiar a l'Escolania del Monestir de Montserrat. Després d'interpretar un gran nombre de concerts a Espanya, França i Anglaterra, el seu nom va ser conegut a tot Europa com un referent guitarrístic. A continuació, mostrem un enllaç a una de les seves composicions, Grand Solo, interpretada amb una guitarra romàntica: <http://www.youtube.com/watch?v=NzXkHGLuMts>

Durant els segles XIX i XX es perfecciona la construcció de l'instrument, i s'arriba a la guitarra coneguda avui dia com guitarra clàssica, que s'utilitza actualment a les sales de concert. Així mateix, al llarg del segle XX, sorgeixen nous tipus d'instruments, entre els quals trobem les guitarres acústiques, o les guitarres elèctriques.

Pel que fa a la guitarra elèctrica, podem trobar els antecedents en la música de blues i jazz als Estats Units. Dins de les orquestres, la guitarra havia de competir amb instruments amb un volum sonor molt més gran, com pianos, o instruments de vent metall, de manera que necessitaven ampliar la seva potència sonora d'alguna manera. A finals dels anys 20, l'ús dels micròfons va pal·liar el problema en certa mesura, però les dificultats de moviment, i en ocasions, de qualitat sonora dels guitarristes, van fer pensar als constructors en buscar una

guia didàctica

GUITARREJANT

altra solució. Les primeres guitarres elèctriques van arribar a partir de 1925, però resultaven instruments difícils de manejar, molt pesats i amb resultats poc fiables.

L'ús de la guitarra elèctrica es va generalitzar en la dècada dels 40, quan el constructor Les Paul va aconseguir construir una guitarra elèctrica de cos sencer, però el major èxit comercial de l'instrument va arribar una dècada més tard, quan Leo Fender, electricista i fabricant d'amplificadors va dissenyar l'any 1954 la guitarra anomenada Stratocaster. En aquests mateix anys, la companyia Gibson, que buscava competir amb la companyia de Fender, es va associar amb Les Paul, i va treure al mercat un altre de les fites instrumentals d'aquesta època, la sèrie Gibson Les Paul.

Imatge 4: Guitarra *Fender Stratocaster*, i Guitarra *Gibson Les Paul*.

guia didàctica

GUITARREJANT

Com s'ha pogut observar, organològicament, la guitarra es compon d'una gran caixa de ressonància, i un mànec al qual s'adhereix un claviller. Les seves sis cordes s'afinen de la següent manera en ordre ascendent: Mi2, La2, Re3, Sol3, Si3, Mi4.

A continuació mostrem dues imatges amb les parts detallades de la guitarra:

Audicions i vídeos recomanats¹

Francisco Tárrega. Recuerdos de la Alhambra. Interpretada per Pepe Romero (Guitarra clàssica)

<http://www.youtube.com/watch?v=LrtVW99qTk6E>

Joaquín Rodrigo. Conciert d'Aranjuez (2do. Moviment - Adagio) Interpretat per Paco de Lucía (Guitarra Clàssica)

<http://www.youtube.com/watch?v=e9RS4biqyAc>

Isaac Albéniz. Asturias. Interpretada per John Williams (Guitarra Clàssica)

<http://www.youtube.com/watch?v=oEfFbuT3I6A>

Chuck Berry. Jonhny B. Good (Guitarra Elèctrica)

<http://www.youtube.com/watch?v=rVT65M4mRnM>

B B King. The Thrill is Gone (Guitarra Elèctrica)

<http://www.youtube.com/watch?v=dOAQd3JK0sc>

¹ Links actualitzats a 06.01.2014

Activitats prèvies

I. Identificació física i sonora de l'Instrument

a) Audició i visualització de material pedagògic sobre la guitarra. Mostrar imatges o làmines de l'instrument. Explicar les característiques bàsiques de l'instrument.

- És un instrument de corda pinçada.
- Té sis cordes.
- Diferenciació de la guitarra clàssica i elèctrica.
- Diferents estils musicals per a ambdós instruments
- La guitarra clàssica es toca recolzant a la cama i es fa sonar amb els dits. La guitarra elèctrica es pot tocar de peu.
- La guitarra clàssica té un gran forat, la boca, per on surt el so. La guitarra elèctrica s'ha d'endollar perquè soni.

Exemple de làmina (pàg. seg.) i preguntes:

- Quin dels dos intèrprets toca una guitarra clàssica? I elèctrica?
- Com ho has sabut?
- Creus que toquen el mateix estil de música?
- Has escoltat abans la guitarra clàssica? I l'elèctrica?

guia didàctica

GUITARREJANT

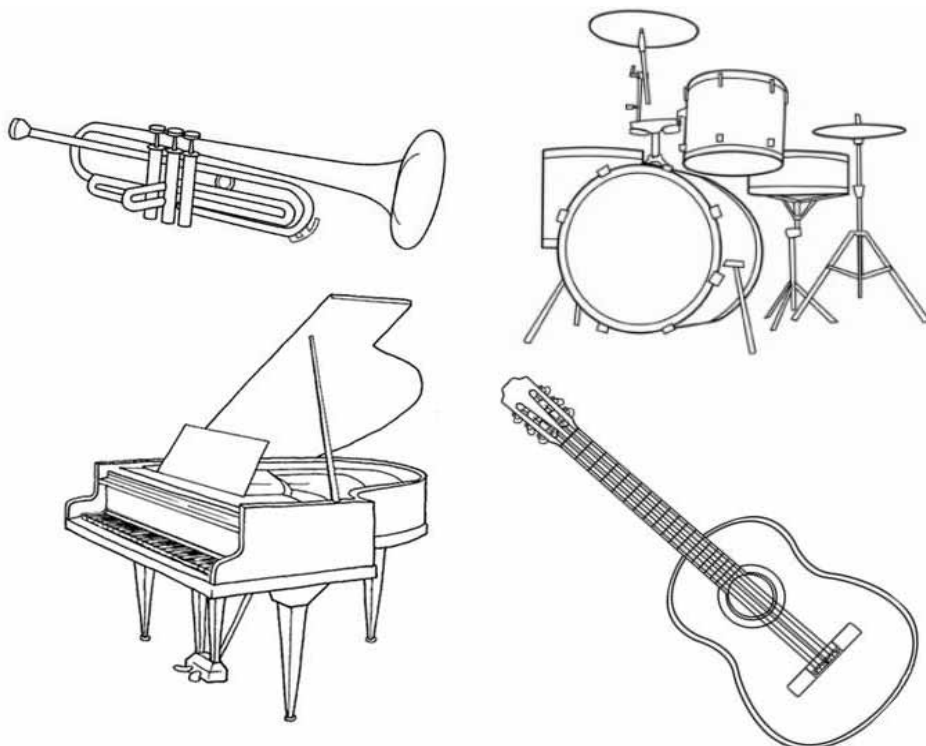

2. Discriminació auditiva. Descubrim qui sona

El mestre té preparat un CD amb àudios de guitarra, un instrument de vent, un piano, i un instrument de percussió. En un sac hi ha imatges d'aquests instruments.

Posteriorment, cada alumne treu una imatge del sac i l'identifica dins de la família corresponent. Un cop cada alumne tingui una fitxa amb el seu instrument, el professor posa de nou els àudios, i els alumnes que tinguin la fitxa al que s'escolta, la mostren a la resta de la classe.

Aquestes imatges es poden retallar i acolorir.

Després de l'activitat...

Valoració de l'activitat

Després d'haver assistit a la classe, els alumnes i el mestre poden fer una valoració de l'activitat.

Hem gaudit de l'activitat?

Què ens ha agradat més?

Quin instrument/s ens han ensenyat?

Algú vol aprendre a tocar aquest instrument?

Com ha estat el nostre comportament?

Fitxes de treball

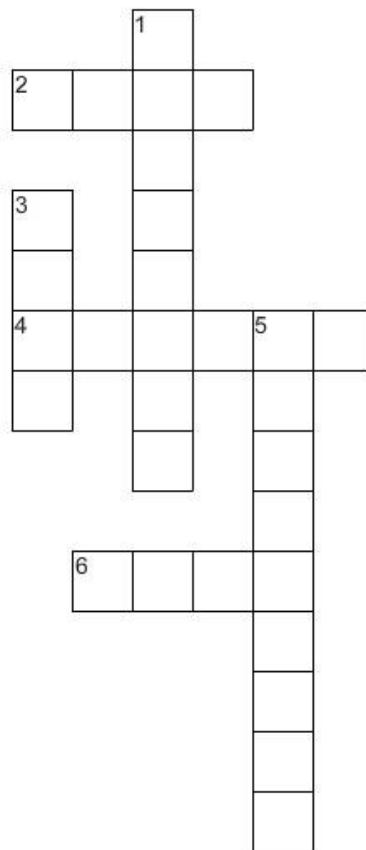
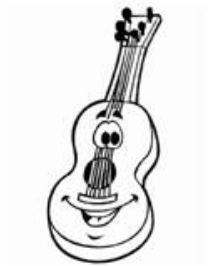
Les següents activitats s'estructuren amb un nivell creixent de dificultat, podent-se adaptar tant als alumnes d'Educació Infantil com als alumnes dels últims cursos d'Educació Primària, a l'elecció del mestre.

Darrere les fulles d'activitats es mostra una guia amb les respostes correctes de les preguntes.

I. Acoloreix el guitarrista

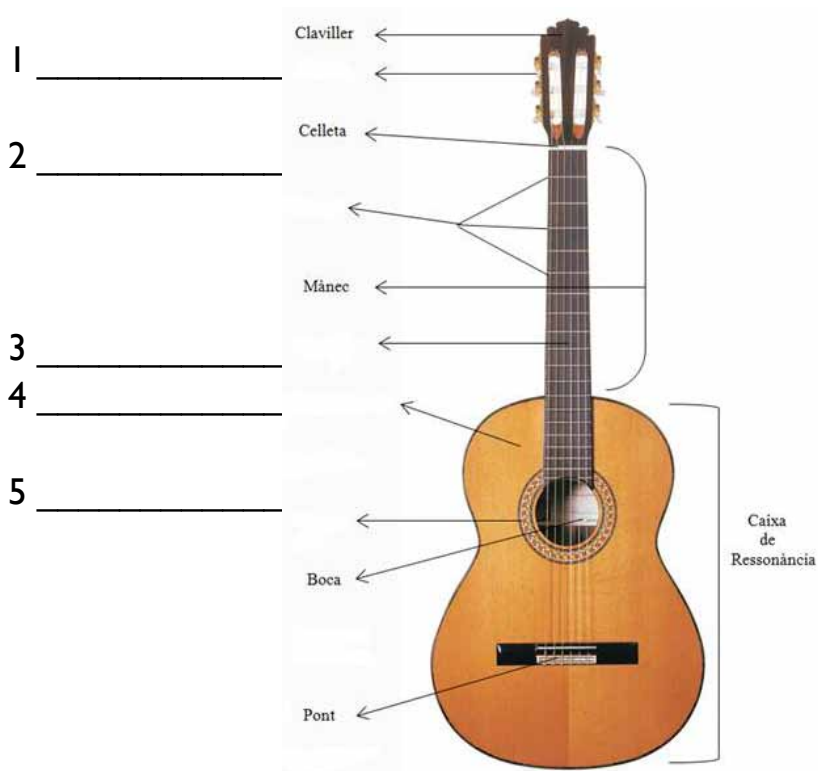

2. Ajuda a la petita guitarra a trobar les paraules que falten para completar l'encreuat!

- 1) Instrument protagonista de l'actuació
- 2) Guitarra antiga, instrument tocat a tot Europa
- 3) Per on surt el so en les guitarres clàssiques
- 4) Totes les guitarres tenen sis
- 5) Tipus de guitarra que ha de ser endollada
- 6) Lloc on s'aguanten les cordes de les guitarres a la caixa

3. Anem a recordar les parts de la guitarra

Ui! Sembla que algú s'ha oblidat d'apuntar algunes. Series capaç de col·locar les parts de la guitarra al seu lloc correcte?

- Clavilles
- Tapa Harmònica
- Roseta
- Trasts
- Diapasó

guia didàctica

GUITARREJANT

4. A continuació veuràs dues partitures per a guitarra. Una és actual i l'altra és antiga. Quina és quina? Per què creus que és així? Justifica la teva resposta amb ajuda del teu professor.

rexix inno bis.

Fantasia del author. .F.

5. Assenyala la resposta correcta

5.1. A quina família d'instruments pertany la guitarra?

- a) Vent
- b) Corda
- c) Percussió

5.2. I més concretament?

- a) Corda pinçada
- b) Corda fregada
- c) Corda percudida

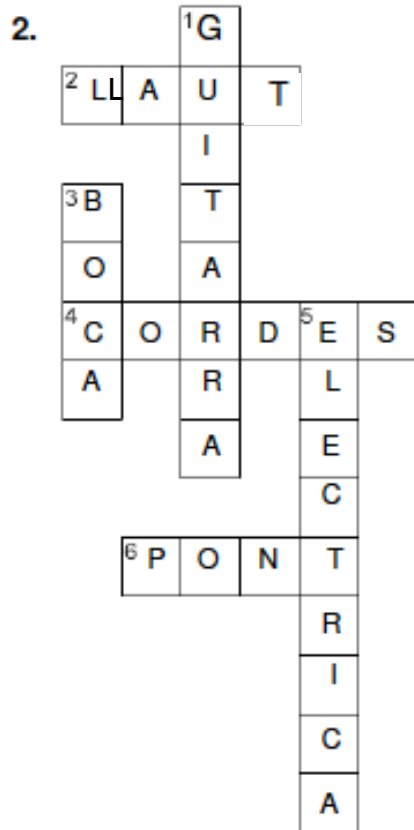
5.3. En quin segle s'inventa la guitarra elèctrica?

- a) XXI
- b) XIX
- c) XX

5.4. Com es diu la part de la guitarra que tensa o destensa les cordes?

- a) Claviller
- b) Clavilles
- c) Pont

Repostes:

3.1) Clavilles

3.2) Trasts

3.3) Diapasó

3.4) Tapa Harmònica

3.5) Roseta

4. La partitura a) és la més antiga, i es correspon amb una partitura de viola de mà de 1554 escrita per Miguel de Fuenllana. Es tracta d'una tablatura on les notes es representen amb les cordes i els dits amb els quals han de ser tocats. Els valors rítmics estan exposats a la part superior. També es pot apreciar l'ornament i la grafia, que no serien habituals en la música contemporània. La partitura b) es tracta de la contemporània, ja que la grafia és l'habitual, amb pentagrama, clau de sol, valors rítmics actuals, etc.

- 5. 1. b) Corda
- 5. 2. a) Corda Pinçada
- 5. 3. c) XX
- 5.4. b) Clavilles